

„Ütlen Soome, mõtlen...“

Mida ma siis õigupoolest mõtlen, kui mainitakse Soomet? Usun, et minu nägemus ja arusaamine soomlastest ning hinnang neile erinevad suuresti enamiku mu eakaaslaste omast, kellele Soome seostub eelkõige Nokia mobiiltelefoniga ning lõbusas meeleolus tuigerdajatega Viru tänaval. Esimene seostumus näib mulle äraleierdatud faktina, teine aga asjatu ülekohtuna - oleks ju meilgi kurb, kui maailmas peetaks kõiki eestlasi narkokaupmeesteks ja pangaröövliteks. Erinevalt nii mõnestki näen mina Soomes väga palju positiivset ja imetlusväärset, pahatihti ka kadedust tekitavat.

Minu imetluse põhjuseks on Soome riigi erakordne edukus, seda pea kõigil aladel. Olles väike riik ja rahvas, on Soome saavutanud maailmas suurt tuntust, eelkõige tänu oma tugevale ja hästi arenenud majandusele. Viimase poole sajandiga on Soome tõusnud tugevaks tööstusriigiks, seega on Soomel väga palju kuulsaid kaubamärke, näiteks KONE liftid ja liikuvad trepid, mida võib näha igas kaubanduskeskuses ja hotellis, Fiskars, mille tootevalik ulatub kääridest lauasahtlis palgitõstukini metsaveoautol, Wärtsilä, mille laevamootorid tuksuvad kõigil maailma meredel... Ning kuna tehnika on minu üks suurimaid huvisid, kadestangi ma soomlasi ja Soomet kõige enam nende hiiglasliku ja üliarenenud tehnoloogiasektori tõttu – Eestil midagi sellist ette näidata ei ole.

Küsite, miks peaks rebane kadestama elevanti tema londi pärast? Asi on tegelikult selles, et esimesel iseseisvusajal, enne Nõukogude okupatsiooni, oli masinatööstus Eestis tolle aja kohta üsnagi kõrgel tasemel ning Soomega olime sel alal võrdsed, kui mitte eespoolgi. Tuntumad masinatehased Franz Krull ja Ilmarine tootsid muu hulgas aurukatlaid ja -masinaid - tolleaegse tööstuse südameid, diiselmootoreid, erinevate tööstuste sisseseadeid. Riigi Sadamatehastes alustati 1925. aastal jõgede ja sadamate süvendamiseks mõeldud ujuvekskavaatorite tootmist, Franz Krulli väravatest väljus aastal 1931 esimene auruvedur. Ühesõnaga – tööstus läks meil peaaegu eksponentsiaalselt ülesmärke, meie ettevõtted olid ka piiri taga tuntust kogumas, kogu

riik ja ühiskond üleüldse olid euroopalikult üles ehitunud ja arenesid veelgi, kuid... siis tabas meid viiekümneaastane needus, katk, vegetatsioon, arengupeatetus, paigaltammumine, mille käigus meie tehased riigistati, tootmine allutati Nõukogude vajadustele ja plaanimajandusele, mis loomulikult mõjusid ettevõtetele nagu päikesevarjutus päevalillele. Samal ajal olid lahetagused hõimuvelled jäänud iseseisvaks ning suur sõda oli nende majandusele isegi positiivselt mõjunud. Sõja ajal vajajas Soome riik kiiresti suurel hulgal relvastust, laskemoona, laevu, mis tekitas tööstusettevõtetele vajaduse kiiresti oma toodangut suurendada, rajada uusi vabrikuid ja laiendada oma ampluaad. Veelgi enam, sõjajärgne reparatsioonikohustus Nõukogude Liidu ees, mille väljamakseid nõuti peamiselt rasketööstussaadustes, andis põhjanaabrite metalli- ja masinatööstusele omakorda väga suure edasitõuke - suurendati vanu ja rajati uusi laeva- ja masinatehaseid ning kõikvõimalikke tööstusettevõtteid, need omakorda vajasisid palju töötajaid, kes maksude kaudu riiki toetasid... ning Soome arenes.

Soomlased tunduvad olevat oma riigi ja rahvuse üle väga uhked, ning minu meelest täiesti õigustatult. On nad ju vägev põhjala kangelasrahvas metsade ja rabade keskelt, kellest raske saatus ning töö on vorminud visa hingeaga vapra rahva. Eelmainitud tööstusele lisaks on nad üle maailma kuulsad näiteks ka autospordis – soomlastel on läbi aegade olnud väga palju nimekaid ralli- ning vormelisõitjaid. Paljude maailma rallisõitjate unistuseks on võita ralli maailmameistrivõistluste Soome etapp, üks raskemaid ja nõudlikemaid maailmas. Kindlasti mõjuvad sellised faktid väikerahva enesehinnangule hästi, nagu ka Soome riigi majanduslik tugevus. Põhjus, miks Soome riik on üsnagi rikas ning suudab maksta oma kodanikele suuri toetusi ja abirahasid, on Soome majanduse selline ülesehitus, et riiki jääb võimalikult palju raha sisse. Näiteks, Soome üliarenenud metsatööstuses toimub kogu puidu väärtustamise protsess – töötlemine saekaatrites, saematerjalist toodete valmistamine või hoopis tselluloosi ja paberi tootmine – Soomes, ekspordiks läheb vaid lõpptoodang. Tänu sellele saavad väga paljud inimesed tööd, metsatööstus on Soomes üks suurimaid tööstusharusid, kes jällegi maksavad makse ja toidavad riigikassat, samuti on lõpptoodangu hind kordades suurem toorpalgi omast. See metsatööstusmudel on eeskujuks Eestile, kuid kahjuks pole veel lõplikult sisse juurdunud. Sarnaselt toimib ka Soome laevaehitusklastri – suuruselt viies

kogu maailmas! – mille eripära on see, et erinevalt teiste riikide laevatööstustest on enam kui üheksakümmend protsenti Soome laevades kasutatavatest detailidest on kodumaal valmistatud. See annab suurema sõltumatuse ning, jällegi, jätab võimalikult palju raha riiki sisse.

Kõige eelneva põhjal ütlen ma uuesti, et Soome on ja jääb meie eeskujuks igal alal, minu poolt rõhutatuna eriti majanduse ja tööstuse alal. Kuigi tihti vaatan ma tagasi minevikku ja unistan, milline võiks olla Eesti tööstus ilma idanaabri vahelesegamiseta, tean ma, et tegelikult tuleb vaadata rohkem tuleviku poole. Tartu Ülikooli professor Urmas Varblane kirjutas hiljutises Eesti Päevalehes, et Eesti majanduse uueks tõusuks ei ole meil vaja rohkem ärijuhte, kinnisvaraarendajaid ja ehitajaid – meil on vaja insenere, kes suudaksid tuua kunagise Eesti tööstuse uuesti oma endise hiilguse juurde ja ehk, lõppude lõpuks, leida kauaotsitud Eesti Nokia.